

Normalt liv etter korona, sommeren er over og kafeen vinterstengt På tide med Skåtøys vinteraktiviteter? Opp av godstolen, kom deg på kirkekonsert til fredag; Ta en tur på Huskestua og "Kviss" på Lokalet. Bidra til felles aktiviteter i lokalmiljøet vårt. Slik styrker vi lokalt miljø og trivsel i den mørke årstid.

God Høst Tor D

epost: skatoy.flaskepost@gmail.com
mobil: 90678830

Rart?

Det er mye rart og undres over – barn er flinke til det, slik Inger Hagerup uttrykker det i diktet

*Så rart å være flaggermus
og flakse rundt fra hus til hus
og gå til sengs i trærne.
Men er det noen som forstår
hvordan den kan få sove når
den henger etter tærne?*

*Så rart å være edderkopp
med nøste i sin egen kropp
og spinne alle dage.
Men hvordan kan den gjemme på
så mange kilometer tråd
i slik en liten mage?*

Jeg tror alle voksne bør gjøre som barn, og lure mer på alt det rare som foregår rundt oss i verden, i natur og i samfunn.

For eksempel peprer media oss hele tiden med all verdens nyheter om lokale

og globale kriser og katastrofer. Det overdrives over en lav sko fordi kriser og katastrofer selger i en konkurranseutsatt medienæring. De rare effektene av dette er; at vi glemmer alt det gode i verden, mens vi trolig blir mer likegyldige og blinde for alvorlige ting som vi burde gjøre noe med - f.eks. klima og natur.

Mediedekning av sport er en versting når det gjelder misbruk av ordene krise og katastrofe. At en fotballspiller, selv på et topplag vrikker beinet er helt ubetydelig. Ingen sportskriser er viktige for menneskeheten, f. eks. sammenlignet med den katastrofen det er at torsken blir borte fra kysten vår.

Hvis en tenker etter serveres vi rett og slett mye rar informasjon i vår tid. Før i tiden kunne vi til en viss grad stole på at "et foto lyver ikke" og "et bilde sier mer enn tusen ord". Hvem husker ikke bildet fra 1972 der en ni år gamle vietnamesisk jenta fotograferes der hun skrekkslagen løper vekk fra USA's napalmbombing,

klærne har brent opp og hun løper naken med tredjegrads forbrenning på ryggen – slike bilder bidro trolig til krigens slutt.

Det er rart å tenke på at uttrykket "et bilde sier mer enn tusen ord" ikke stammer fra et ønske om en etterrettelig journalistikk, men fra avisenes ønske om reklameinntekter i Amerika tidlig på 1900 tallet.

I vår tid har informasjon mer og mer blitt en "handelsvare". Selv om offentlige og tradisjonelle nyhetsformidlere fremdeles byr på informasjon vi av erfaring til en viss grad kan stole på, så drukner disse i myriader av mer eller mindre seriøse aktører der det er svært vanskelig å vite hva som er sant og usant av film, bilder og tekst. IT gigantene ansetter de beste hjernene i verden for å tjene penger på oss. Erfaring fra spillteknologi brukes for å fange oss som brukere, gjerne fra vi er barn og gjøre oss mest mulig avhengig av deres produkter; Data om hver enkelt av oss samles, brukes og videreselges til

andre aktører. Disse bruker igjen data om oss til å manipulere nyhetsstrømmen og skreddersy reklamen vi får servert.

Data om oss kan også lett misbrukes for å fremme en politikk, en opinion eller manipulere demokratiske valg. Det er ikke rart at vi lar oss lure av alt det rare vi får servert på nett.

Men ordet "rar" er et rart ord, det kan brukes om så mangt både i positiv og negativ sammenheng.

Når Kragerø omtales som en rar liten by er den rare byen noe de fleste av oss er glad i. Kragerøs nye ansikt mot sjøen er enda rarer, men det vekker trolig avsky hos de fleste. For eksempel når du går av ferga og ser rett i den massive 15 m høye veggen blir en rar lokal katastrofe tydelig? Eller i alle fall en svært trist sak for den rare lille byen vår.

Det er lett å være enig om at koronapandemien er en truende krise mot folkehelsen. I motsetning til kriser ala fotballspilleres vrikkede bein, iverksatte samfunn, myndigheter og hver enkelt av oss mange tøffe tiltak for å håndtere denne krisen. Det er likevel rart at total dødelighet i Norge (inklusive korona) gikk ned i denne perioden. Det er også rart at 1200 dør årlig av underernæring i eldreomsorgen i Norge, sammenlignet med våre 850 koronadøde siden mars i fjor.

Tror vi på internasjonal rapportering og statistikk for dødsårsaker har koronaen så langt tatt livet av ca. 4,8 millioner mennesker i hele verden, mens antall trafikkdrepte i samme periode er ca. 2,4 millioner. Mens koronaen hovedsakelig tar livet av eldre og allerede syke mennesker, rammer trafikken alle aldersgrupper. For hver trafikkdrepte får vi i tillegg ca. ti ganger flere med alvorlige varige skader. På verdensbasis forårsaker biltrafikk årlig trolig større skade enn koronaen. Det rare er at vi mennesker er «livredde» for en type livstruende risiko, mens vi lever godt med en annen som kanskje er verre?

For oss i olje-Norge er det rart å tenke på at vår oljebaserte velstand på flere måter er svært negativt for global oppvarming. Det er en fattig trøst for oss at andre oljeprodusenter i verden er verre enn oss når det gjelder miljø. Vi "tvilholder" på vår oljevelstand selv om den truer all verdens natur og mennesker? Derfor er det kanskje ikke så rart at facebook gruppa "oljebrølet", med FRP i spissen, fikk en kvart million medlemmer over natten?

For 130 år siden tok Bjørnstjerne Bjørnson et oppgjør med den slags lokalt eller smalsporet sneversyn da han i 1889 skrev i VG om stortingsrepresentanten Andersen fra Toten:

"Skidt i Norge," sa'n, "leve Toten!"

I dagens globale verdenssamfunn ville stortingsrepresentanten Andersen trolig sagt "Skit i Verden leve Norge". Enten vi liker det eller ikke er korona et globalt problem vi ikke blir kvitt før hele verden er kvitt det. Når norsk befolkning nærmer seg en vaksinegrad på ca. 80 % er det rare at Afrika kun er ca. 4 %.

Vi får håpe og tro at alle vi "lokalpatrioter" har kommet videre på 130 år og heller forholder oss til det politikeren Gro Harlem Brundtland sa med slagordet; "Tenke globalt, handle lokalt", på det store verdensmøtet om klima og miljø i Rio i 1992.

Skal vi bry oss eller skal vi "la humla suse". Å la humla suse er behagelig, men vi vet alle at det ikke er bra over lengere tid. Det er rart at ordet humla i denne frasen hverken har noe med insekter eller ølbrygging å gjøre?

I følge leksikon stammer lydordet "humle" fra et rart gammelt sitarlignende musikkinstrument med understrenger laget av messing som lager en summende rar lyd, når det spilles på med en pinne eller fjærpenne.

Det er mye rart å undres over så jeg avslutter med Fredrik Stabels visdomsord: "Det er mer (rart?) mellom himmel og jord enn de fleste andre steder".

«Fritt -fall-livbåt» kan redde liv i Nordsjøen

Modellen blir laget av Birger Braatø på Skåtøy

Kragerø Blad
15. nov 1980

En ny livbåt er nå under utvikling ved Norsk skipsforskningsinstitutt, og den vil bety en stor forbedring av det som finnes på markedet i dag. Den nye livbåten er konstruert for å kunne tåle et

fritt fall på 30 meter, og den vil få plass til 80 personer. Livbåten er spesialkontruert med tanke på oljeriggene i Nordsjøen, og modellen blir laget av Birger Braatø på Skåtøy!

Birger Braatø lager modellen til en helt ny livbåt som skal brukes i Nordsjøen.

Forpartiet er blitt spissere slik at båten skal gå dypere i sjøen for å gjøre påkjenningen for passasjerne minst mulig.

Modellen vil bli benyttet til videre forskning på instituttet, og det er således et viktig arbeid Braatø utfører.

Per Klem er prosjektleder i skipsforskningsinstituttet, og han har tidligere hatt kontakt med Braatø. Det var naturlig å la en båtbygger stå for arbeidet med modellen, og Klem tok med seg tegninger og materiale til Kragerø. Birger Braatø sa seg villig til å utføre arbeidet med modellen, og han er nå så godt som ferdig med jobben.

Fritt-fall-livbåten er konstruert tidligere også, men det har vært vanskelig å få til en båt som tåler det enorme trykket som følger av fritt fall fra en oljerigg. Livbåten laget for handelsflåten kan tåle opptil 20 meters fall, men dette er ikke tilstrekkelig til bruk i Nordsjøen. Derfor har Per Klem laget en forbedring av livbåten, som forhåpentligvis vil vise seg å tåle påkjenningene. Lengden vil bli 13,3 meter, og båten har fått en noe annen form enn sin «forgjenger».

Fortsettelse side 2

Fritt fall

Det er rart å være i fritt fall, og det er uansett farlig å være i fritt fall!

Heldigvis er fritt fall noe de fleste av oss slipper å oppleve, i alle fall ufrivillig.

Noen synes det er gøy å hoppe i fallskjerm fra fly eller fjelltopper. En og annen jagerflyger redder år om annet livet ved å skyte seg ut fra et styrtende fly for så å lande trygt med fallskjerm.

De er klar over at de tar en risiko, men stoler på utstyr og ikke minst stoler de på sine egne ferdigheter for å håndtere dette. Det å stole på egne ferdigheter for å håndtere mulige faresituasjoner er (kanskje heldigvis?) et menneskelig psykologisk paradoks når det gjelder risikovurdering.

Hvis vi ser på statistikk og gjør beregninger er trolig det å hoppe fallskjerm, selv med landingsplass blant isbjørner på Svalbard eller blant saltvannskrokodiller i Australia, langt mindre farlig enn å kjøre motorsykel. En motorsyklist mener og tror, at fordi akkurat han holder i styret har han kontroll, han velger å overse de tusen andre tilfeldige forhold som gjør at ting går galt.

Sommeren 1993 jobber jeg offshore med utprøving av Brageplattformen i Nordsjøen. Det er like før vi skal starte opp oljeproduksjonen, men før det skal alle sikkerhetssystemer først sjekkes, deriblant fritt fall livbåtene.

– Håp om at livbåten er klar i 1982

sier prosjektleder **Kragerø Blad**
25. nov 1980

Per Klem

– Så langt er vi meget godt fornøyd, og vi får bare håpe at de videre undersøkelser og testinger blir like positive.

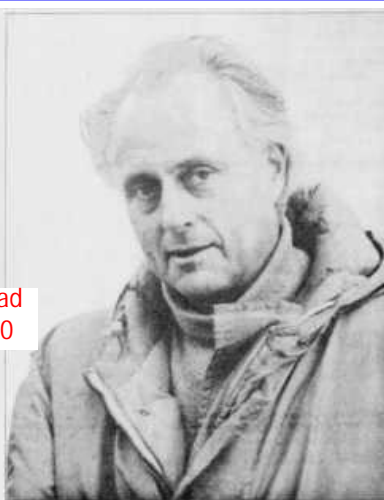
Det er prosjektleder Per Klem i Norsk skipsforskningsinstitutt som sier dette til Kragerø Blad i forbindelse med livbåtmodellen som er laget på Skåtøy. Som tidligere nevnt er det Birger Braaten som har utført arbeidet med trimmodellen, og nå er båten ferdig. Den nye livbåten skal konstrueres ved hjelp av modellen, og man er nå spent på

hvilke belastninger båten vil tåle. Tidligere har man benyttet denne type livbåt i handelsflåten, men fra oljeriggene er det et langt høyere fall. Båten er laget slik at den skal gå dypt i vannet, for på den måten å gjøre det mest mulig betagelig for de som er ombord. Det blir et enormt press mot båten når det treffer vannflaten, og utformingen av baugen er derfor meget viktig.

Per Klem sier at han håper livbåten, som vil bli 13,3 meter lang, vil stå ferdig i 1982.

SKR ser modellen av baugen er meget spiss, slik at båten skal gå dypt i vannet etter trett fall på opp til 30 meter.

Det er fint vær og jeg stoler på teknikken og blir frivillig med på et dropp tretti meter rett ned i Nordsjøen. Jeg var ikke redd, men spent, og må innrømme at de 2,4 sekundene det frie fallet varte før vi møtte vannflaten med et kraftig plask var lange. Motor med propell var i gang før livbåten ble løst ut, etter en liten dukkert under vann skjøt livbåten fart vekk fra plattformbeina. Dette takket være båtens spesielt utformede skrå akterende og motorkraft. En vannskvett kom om bord i en lekk

Prosjektleder Per Klem har god tro på den nye livbåten.

luke, men ellers fungerte alt som det skulle. Like etter regnet risikoanalytikere ut at sannsynligheten for tap av liv ved oppløring og øvelser med livbåt dropp, over tid, var større enn det tap av liv de skulle forhindre ved en mulig, men lite sannsynlig storulykke offshore i Nordsjøen. Kurs og øvelser med fritt fall livbåter ble forbudt, unntatt for sertifiserte livbåtførere. (Flaks gjorde at jeg fikk være med på et dropp?)

Det gikk ca. 70 år fra kaptein Dønvig satte verdens første lukkede livbåt i produksjon, og til dette ble vanlig på skip og offshore installasjoner – han var i sannhet forut for sin tid.

Per Gierløff Klem og undertegnede skrev historien om Tordenskjoldstatuens sokkel på Høyvarde i **Flaskeposten juni, juli og august i 2016**. Da fortalte han meg om hvordan de ved Norsk skipsforskningsinstitutt i 1980 jobbet med å finpusse detaljene på utforming av akterenden på stuplivbåtene.

Mens Dønvig gikk konk i 1905, ble lukkede livbåter og stuplivbåter et industrieventyr i milliarklassen for firmaene Scat Harding og Norsafe fra 1980 årene og utover.

Det er rart å se hvordan kystens nære og fjerne lokalhistorie knytter sammen både stort og smått av hendelser, folk og steder; på Skåtøy, i Norge og i hele verden. Kaptein Dønvigs liv og "Dønvigs Lifesaving Globe" er et spennende eksempel på dette.

Månedens Båe

I Skiens-avisa Correspondenten kunne man mandag 6. august 1866 lese om følgende tragiske hendelse. (Teksten er skrevet ordrett av fra originalavisens gotiske skrift)

- Fra Kragerø skrives den 1ste August:
I Søndags foretoges her i byen av 2 Dampskibe, nemlig «Helle» herfra Stedet og «Dragen» fra Brevig, Lystture til den i Nærheden beliggende Kirke paa Skaadø. Dampskiberne udførte flere Toure, og man kan vistnok antage, at 6 a 700 Mennesker vare af disse bragte ud paa Landet; thi her herskede i Sannhed en vis Travelhed, for Alle, Store og Smaa, skulle reise med Dampskib; men denne Glæde blev desværre om Eftermiddagen, da «Helle» skulde udføre sin første Tour tilbage fra Skaadø med Passagerer til Byen, forvandlet ei alene til Foskrekkelse, men endogsaa til Sorg for enkelte, thi da Dampskibet var kommen et Stykke paa Veien havde det det uheld at seile paa et Skjær, saa at det blev liggende paa Siden, hvorefter en stor Del av av Passagerene faldt i Vandet, Andre holdt sig fast ved Fartøiet og atter Andre forsøgte at redde sig ved Svømming, men de Fleste bleve strax optagne av de tililende Baade og sat

iland nærmeste Sted; dog maa man beklage, at saavidt vides, tvende Menneskeliv gikk tabt ved denne Leilighet. Veiret var stille of smukt, thi i modsat Tilfælde vilde Forliset saare lett have affstedkommet Alles Undergang. - Uheldet maa vistnok tilskrives den Mand, som havde paataget sig Posten som Kjentmand.

I 1866 hadde både den nybygde Skåtøy kirke fra 1862, og nymotens dampskip, trolig nyhetens interesse her i distriktet. Det bodde ca. 4000 mennesker i Kragerø by på denne tiden og de gikk "mann av huse" i finværet denne sensommerdagen, mange trolig for å ta sin første tur med en dampbåt.

Var det snakk om en hjuldampner kunne det kanskje tenkes at et hjulet på en side "klatret" opp på en grunn båe, slik at slagsiden ble så stor at passasjer ramlet til sjøs?

Denne tragiske historien er bort i mot glemt, og var i alle fall ukjent for meg.

Men Flaskepostens tidligere "båeutforskning" gjør at båen for denne tragedien kan stedfestes. Halvveis til byen fra Skåtøybrygga ligger nemlig den lumske store flate "Hellebåen" midt i et ellers åpent farvann, men farlig nær den strake kursen fra Leikerholmene mot Nessund. Den er omtalt i Flaskeposten i

desember 2013 og i august 2015. Skåtøyfolk som har stiftet bekjentskap med denne trodde navnet kom av at båen var stor og flat som en (stein)helle.

Men vi må altså 150 år tilbake i tid for å finne opphavet til det geografisk misvisende navnet "Hellebåen" midt i Skåtøysunda. Båen der Politi-RIB-en i 2015 med NRK ombord smadret propeller og undervannshus, på tross av at navnet Hellebåen lyste mot dem på kartplotteren. Lovens lange arm visste jo godt at de var i Skåtøysunda, og trodde vel at Hellebåen hadde noe med Helle å gjøre? Ved nærmere sjekk av vår lokalhistorie bekreftes at så er tilfelle.

D/S Helle's tragiske uhell er omtalt tidligere i Kai Køhlers bok **"Lokalbåtene" på Telemarkskysten** (utg 1988)

Sakset fra denne boken finner vi også noen opplysninger om båtene:

D/S «Helle» ble kjøpt av Kragerøfirmaet Henrich Biørn jr. i Kragerø i 1866. Den kom da som nybygg fra Kristiania, hadde en nettodrektighet på 3,48 tonn, og maskinens ytelse var på 8 NHK. For det meste gikk den som slepebåt av trelast fra Biørns sagbruk på Helle og som bukserbåt. Det forhindret ikke at ved enkelte anledninger tok den på slep førerprammer med passasjerer. «Helle» ble solgt til Halden i 1883.

«Dragen» ble bygd i København i 1847. Den ble bygd i tre. De opprinnelige målene i fot var 75 – 13 – 5,7 hva angår lengde, bredde og dybde. Den var på 18,5 kommerseler med en maskin som ydet 23 NHK. Den kunne ta 120 passangerer og besetningen var på 3 mann.

Harald Lorentzen utga boken "**Båtene i Halden-kanalen**" i 1994 og vi sakser litt mere detaljer fra boka:

D/S «Helle» gikk i passasjertrafikk på innsjøen Stora Le fra 1883 til 1894. Vitale data:

Stålskrog (nr 29) bygget ved Akers mek. Verk. i Kristiania i 1866;

52,0- 10,7 -5,0 fot;

Sertifisert for 56 passasjerer;

Høytrykks dampmaskin på 20 NHK.

D/S Helle fikk altså både større maskin og ble ombygget til persontrafikk i 1883.

Innsjøen Stora Le ligger både i Norge og Sverige så kanskje grunnlaget for passasjertrafikk der var en tidlig variant av "Harry Handel"?

Dragen (bygd i 1847) var en hjuldamper. Skovlhjul var enerådende fram til 1850 årene før den mer effektive propellen gradvis overtok.

D/S Helle ble bygd så sent som i 1866. Hvordan en grunnstøting av en såpass

stor båt med en liten motor (8 hk) kunne avstedkomme en så kraftig slagside at folk falt overbord og druknet i fint sommervær på båen i Skåtøysunda forblir et mysterium. En kan spekulere på om den lange smale båten var rank, om den manglet passasjerrekkeverk eller var overlastet med passasjerer (både eldre, voksne og barn). Vi må også huske på at folks svømmeferdigheter var dårlig på denne tiden.

Navnet "Hellebåen" er uansett et varig minnesmerke over tragedien i 1866. Sammen med foreliggende historiske fakta gir dette båenavnet oss et lite innblikk i lokalt folkeliv og de første dampbåtene i vårt kystdistrikt.

Det er sparsomt med skriftlige kilder som beskriver livet til folk flest i skjærgården fra gammelt av. Gamle stedsnavn er en slik kilde som av og til kan nøstes opp til å bli en liten flik av vår lokale historie.

Har flaskepostens lesere lignende historier om gamle navn i skjærgården så er det bare å ta pennen fatt!

Denne "cold case" saken ansees herved oppklart, navnet "Hellebåen" stammer fra D/S Helle's tragiske grunnstøting der i 1866.

Tor D

Testamentarisk gave til Skåtøy Vel.

Vi i styret er svært takknemlige og ydmyke over gaven som Rigmor Bakketun har testamentert til Skåtøysamfunnet.

Slik vi har forstått det og i samtale med hennes sønn var Rigmor Bakketun sterkt knyttet til Skåtøy og ville gi noe tilbake. Hun testamenterte hele 200.000 kroner til øya.

Disse pengene er øremerket steingjerdet rundt kirkegården som det har vært et behov for i mange år, også kulturformål er blitt tilgodesett.

Styret i Skåtøy Vel er svært takknemlige over denne generøse gaven og vi mener derfor at en offentlig takk på denne måten i Flaskeposten er på sin plass.

For styret

Randi Roer

Leder.

Om å vente

...vente i 30 år og kanskje enda lenger.

Den 23. desember er det 30 år siden jeg flyttet til Skåtøy.

Omtrent med en gang ble jeg innviet i øyas sterke ønske om et oppvarmet venterom. Dette ønsket forsto jeg relativt raskt utover i januar 1992.

Ronny Andresen sørget noen år senere om å sette opp en varm brakke på kaia. Den ble flyttet etter noen varme år (jeg husker ikke lenger hvor lenge den sto).

Da vårt nye kommunehus begynte å reise seg kom Vidar på den geniale ideen om at i dette store bygget måtte det vel være plass til et rom for skjærgårdsbefolkningen, veldig gjerne med et vannklosett også. Siden har vi skrevet flere søknader og brev til kommunen og formannskapet om dette.

Argumentasjonen mot venterom i det nye flotte bygget var fare for hærverk. Dette påpekte vi ble enkelt løst andre steder med åpning av døren via en app. Dette var åpenbart ikke godt nok for kommunens administrasjon som mer eller mindre åpenlyst uttrykte skepsis til øy befolkningens evne til å oppføre seg som folk.

Saken som den nå står:

- Fredensborg eiendom har skissert flere mulige grep for å få dette til (men kommunen bestemmer altså innholdet i huset).
- Kommunens politikere har muntlig sagt via KV at dette skal vi selvsagt få til.
- Administrasjonen har sagt et rungende og endelig nei.....

Hvem er det som egentlig bestemmer da.....?

Mvh Randi Roer

Leder i Skåtøy Vel, også Jomfruland og Gumøy Vel støtter dette ønsket. Følg med, følg med for saken stopper ikke her.....

Det skjer på Skåtøy

SKÅTØY KAFÉ

Vi har vinterstengt
Kafeens hjemmeside

Hilsen Cathrine og gjengen

Skåtøy Kirke

Søndag 7. november kl. 1700.

Allehelgensgudstjeneste.
Prest: Harald Gulstad.
Organist: Jorunn Myre..

Velkommen Skåtøy menighetsråd

Mellommyra Fritidsforening informerer

Årsmøte i Mellommyra Fritidsforening 4.juni vedtok at medlemskretsen for Mellommyra Fritidsforening blir utvidet til å gjelde alle med fast bosteds adresse på Skåtøy.

MFØ ønsker dermed alle med fast bostedsadresse på Skåtøy, spesielt barnefamilier, til å være med å drifte det flotte anlegget vi har på Bråtøy.

Hilsen Styre Mellommyra Fritidsforening

Fredag 22. oktober kl.1800. "Havklang".

Konsert med klassisk musikk.

Sopranen Ingrid Vetlesen med pianist.

Se omtale i forrige utgave av Flaskeposten. Gratis inngang

Velkommen Skåtøy menighetsråd

Lokalet – vårt eget hus.

Vi har tenkt til å ha en quiz med Terje Tollner den 20/11 kl 19.00, men har ikke fått endelig svar fra kommunen ennå ang skjenking. Det vil i såfall være påmelding til Kristin på telefon 97144844 innen torsdagen før.

Kristin Skotmyr Aasvikt

Huskestua.

Huskestua er igang igjen og neste treffene på lokalet er:

8. november og 29 november kl 18.00

Det har vært bra oppmøte på de to første, men det er plass til flere!

Vi håper at noen av dere som ikke har vært der før prøver et besøk.

Vel møtt på Lokalet

Grethe Olsen